

 ΜΙΑ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ για ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΪ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΗ ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΡΒΑΝΙΤΗ

Media: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 89,97 **Published at:** 04-05-2024
Author: **Surface:** 1069.73 **Circulation:** 32170
cm²
Subjects:

ΜΙΑ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ
ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΗ
ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΡΒΑΝΙΤΗ

ΣΕΛ. 35

ΒΙΒΛΙΟ - ΣΙΝΕΜΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο Γιώργος Αρβανίτης επί το έργου μαζί με τον Θόδωρο Αγγελόπουλο

Από αυτοδίδακτο παιδί, «μάτι» του Αγγελόπουλου

Το έργο της Ελισάβετ Χρονοπούλου «Γιώργος Αρβανίτης. Μια ζωή στο φως» μάς μεταφέρει στον κόσμο του σημαντικότερου έλληνα διευθυντή φωτογραφίας των τελευταίων 60 χρόνων

Του Γιάννη Ζουμπουλάκη

Πριν από δύο περίπου χρόνια, στο τέλος μιας μεγάλης συνέντευξης του διευθυντή φωτογραφίας Γιώργου Αρβανίτη στο «Βήμα» με αφορμή την επέτειο των δέκα χρόνων από τον θάνατο του Θόδωρου Αγγελόπουλου, αναφέρθηκε ότι όλες αυτές οι αναμνήσεις που είχε μοιραστεί για τη δουλειά του δίπλα στον κορυφαίο σκηνοθέτη θα έπρεπε κάποια στιγμή να καταγραφούν σε βιβλίο. «Ισως γίνει και αυτό» είχε απαντήσει ο Αρβανίτης χωρίς να πει περισσότερα. Και να που δύο χρόνια αργότερα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη το βιβλίο «Γιώργος Αρβανίτης. Μια ζωή στο φως» το οποίο υπογράφει η σκηνοθέτις Ελισάβετ Χρονοπούλου («Μικρή Αρκτος», «Ο Αντίβας προ των πυλών»), υλοποιώντας μια ιδέα που γεννήθηκε το 2018 στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Το βιβλίο καλύπτει όλες τις πτυχές της ζωής του διευθυντή φωτογραφίας με τη διεθνή καριέρα, ο οποίος έγινε γνωστός κυρίως ως «το μάτι του Θόδωρου Αγγελόπουλου», αν και οι δραστηριότητές του δεν περιορίστηκαν μόνο στις συνεργασίες τους. Αντιθέτως, με περισσότερους από 140 τίτλους στην εργογραφία του (μεγάλου και μικρού μήκους μυθολογία, ντοκιμαντέρ και τηλεόραση), ο Αρβανίτης έχει συνεργαστεί με πλήθος δημιουργών και έτσι όπως η Χρονοπούλου επισημαίνει στο βιβλίο, η αφήγησή του είναι «μια ερμηνεία του να ζεις, ένα προσωπικό βλέμμα στον κόσμο».

Από την οικοδομή στη φωτογραφία
Και τι ζωή αλήθεια. Από μόνη της μοιάζει με κινηματογραφική ταινία. Η πρώτη εικό-

να που στο βιβλίο ο Γ. Αρβανίτης λέει ότι θυμάται είναι ενός φλεγόμενου χωριού που «τότε λεγόταν Λιάσκοβο». Δεν θυμάται καν σε ποιον πόλεμο. Μπορεί στα χρόνια της γερμανικής κατοχής, μπορεί όμως στο δεύτερο ανάρτικο. Εχοντας γεννηθεί στο χωριό Δίλοφο στη Σπέρχειάδα του Νομού Φθιώτιδος στις 22 Φεβρουαρίου 1941, ο Αρβανίτης είδε την οικογένειά του να καταστρέφεται από τον Εμφύλιο. Είδε τον πατέρα του, ο οποίος είχε μόλις επιστρέψει από το αλβανικό μέτωπο, να παίρνει τα βουνά τον Δεκέμβριο του 1946 αρνούμενος να ψηφίσει υπό την απειλή όπλου. Η μητέρα του, την οποία καθυτέρησε χρόνια να γνωρίσει, πέρασε τα πάνδεινα. Ακόμα και σήμερα ο ίδιος απορεί πώς κατάφερε μαζί με τα τρία αδελφία του να μεγαλώσουν μόνο τους. Κάπως βρέθηκαν στη Νέα Πεντέλη, σε θείους, και από εκεί ο Αρβανίτης έχοντας τελειώσει μόνο το Δημοτικό γράφτηκε στη Διπλάρειο Σχολή για να μάθει την τέχνη του ηλεκτρολόγου μην μπορώντας να πάει στο Γυμνάσιο. Μάλιστα είχε ήδη μάθει και την τέχνη της ραπτικής. Δουλεύοντας σε οικοδομές για να βγάλει το ψωμί του και έχοντας μαγειρέψει από το σινεμά που πρωτοείδε σε θερινό της Πεντέλης όταν ήταν 15 χρονών, ο Αρβανίτης, με στόχο να γίνει ηθοποιός, γράφτηκε σε μια δραματική σχολή της οποίας το όνομα δεν θυμάται καν. Παρότι εκεί δεν σπούδασε πάνω από έναν χρόνο, η γνωριμία του με έναν ηλεκτρολόγο τον βοήθησε να μπει στον χώρο του κινηματογράφου, στα 18 του, δουλεύοντας ως «παιδί για όλες τις δουλειές» στην ταινία «Τσακιτζής, ο προστάτης των φωτών» του Κώστα Ανδρίτσου. Η ανάγκη του να μαθει καθετί που θα μπορούσε να τον βοηθήσει φάνηκε από την αρχή. Η εμπειρία του σε αυτή την ταινία υπήρξε περιοσό-

τερο μια πρώτη τάξη σε ένα φροντιστήριο κινηματογράφου γεμάτο ερωτήματα των οποίων τις απαντήσεις έπαιρνε από τους τεχνικούς που δούλευαν σε αυτή.

Η συμβολή της ζωγραφικής

Χωρίς να έχει σπουδάσει κινηματογράφο, ο Γιώργος Αρβανίτης διαμόρφωσε την πορεία της αισθητικής αναζήτησής του μελετώντας τους μεγάλους ζωγράφους στα χρόνια που έζησε στο σπίτι του φωτογράφου Γιώργου Καβάρια (του οποίου υπήρξε μόνιμος βοηθός) και αργότερα στην Εθνική Πνακοθήκη «Μόνος μου. Ο,τι καταλάβαινα» λέει στην Ελ. Χρονοπούλου. Για παράδειγμα, μελετώντας το κοντράστ στους πίνακες του Γύζη, θυμόταν ταινίες εποχής και συγχρόνως πόσο λανθασμένα φωτισμένες ήταν οι ελληνικές «φουστάνελες». Παρατηρώντας τους πίνακες του Λύτρα έβλεπε σε αυτούς την «αυθεντική λαϊκότητα που ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που κάναμε τότε (στο σινεμά)». Εδώ δίνει ως παράδειγμα το υπερβολικό μακιγιάζ της Αλικής Βουγιουκλάκη που υποδούταν την τοελεγχοπούλα σαν να ήταν σtar. Ο Αρβανίτης αντιλαμβανόταν το λάθος στη μεταχείριση του φωτός και στην ωραιοποίηση των καταστάσεων. «Δεν μπορούσα να εξηγήσω τον λόγο που με ενόχλησαν, αλλά τα έβλεπα, δεν μου άρεσαν».

Φίλος και Αγγελόπουλος

Με πολύ γλαφυρές λεπτομέρειες, που δεν ξεφεύγουν ποτέ από την ουσία, ο Αρβανίτης μάς ξαναγεί στον κόσμο της Finos Films, στον οποίο σιγά-σιγά ενσωματώθηκε παρατηρώντας τη δουλειά σπουδαίων φωτογράφων που «έξεφυγαν από τη νόρμα», όπως ο Ντίνιτς Καρούδης, ο Νίκος Καβουκίδης ή ο Ντίνιτς Κατσου-

ρίδης. Εκείνη την εποχή, προς τα μέσα της δεκαετίας του 1960, γνώρισε τον Θ. Αγγελόπουλο που, έχοντας επιστρέψει στην Ελλάδα από τη Γαλλία όπου σπούδασε κινηματογράφο, έγραφε κριτική στη «Δημοκρατική Αλλαγή». Είχε μάλιστα γράψει μια κριτική για μια παραγωγή του Φίνου που ο Αρβανίτης είχε κάνει με τον Γιάννη Δαλιανίδη, τις «Θαλασσιές τις χάντρες», αναφέροντας ότι ήταν κρίμα γιατί χάνεται η δουλειά ενός σκηνοθέτη που δίνει το αυθεντικό ελληνικό χρώμα χωρίς να κοπιάρει το αμερικανικό σινεμά. Όταν ο Αγγελόπουλος τον κάλεσε για τη μικρού μήκους ταινία του «Εκπομπή», ο Αρβανίτης είδε «ότι “έβγαζε” έναν καινούργιο κινηματογράφο. Ετσι δέσαμε. “Τοίμησα” από αυτό το διαφορετικό που έβλεπα τότε να γινόταν, κάτι καινούργιο, μια άλλη ματιά, μια άλλη αισθητική».

Όπως και έγινε με την «Αναπαράσταση», την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία τους (για τη φωτογραφία της οποίας ο Αρβανίτης βραβεύτηκε). Θα ακολουθούσαν 10 ταινίες μέχρι την πιο θριαμβευτική στιγμή τους, «Μια αιωνιότητα και μια ημέρα», που το 1998 απέσπασε τον Χρυσό Φοίνικα στο Φεστιβάλ των Καννών. «Από κάποια στιγμή και μετά η επικοινωνία μας ήταν αυτοματοποιημένη, ουνενοούσιασαν μόνο με τα μάτια». «Το γεγονός είναι ότι του οφείλω ό,τι είμαι» είχε πει στο «Βήμα». «Του χρωστάω τα πάντα».

Η σχέση με τον ηθοποιό

Σε ό,τι αφορά την υποκριτική των ηθοποιών, ο Γ. Αρβανίτης λέει ότι σε αυτόν τον τομέα έμαθε πολλά από δύο σκηνοθέτες που ερωτικά ήταν άσπονδοι εχθροί: τον Ζυλ Ντασέν και τον Ελία Καζάν. Με τον Καζάν επρόκειτο να δουλέψει σε μια «συνέχεια» του «Αμέρικα Αμέρικα» για την οποία, παρότι είχε γίνει τρίμηνη προετοιμασία, δεν γυρίστηκε ποτέ. Ο Καζάν του είχε πει ότι υπάρχουν δύο κατηγορίες ηθοποιών, «αυτοί που μοιάζουν με ένα ποτάμι που κυλάει ορμητικά και εσύ πρέπει να τιθασεύσεις, να το περιορίσεις, ώστε να αφήσεις να περάσει μόνο η ποσότητα νερού που χρειάζεται» και «οι κρατημένοι, ανασφαλείς που συγκρατούν τη δημιουργικότητα και το ταλέντο τους, οπότε πρέπει να βρεις έναν τρόπο για να τους λύσεις». Στην πρώτη κατηγορία ανήκε ο Μάρλον Μπράντο και στη δεύτερη ο Τζεϊμς Ντιν.

Ο μεγαλύτερος σtar με τον οποίο ο ίδιος Αρβανίτης έχει δουλέψει είναι ίσως ο Λεονάρντο Ντι Κάπριο στην ταινία «Ολική έκλειψη» της Ανίεσκα Χόλαντ. Ο Αρβανίτης λέει ότι όταν τον πρωτοείδε «δεν μου είχε γεμίσει το μάτι», ότι είδε πάνω του «ένα παιδάκι που κάνει οσαλμάρες» και ότι «δεν θα συγκεντρωθεί να παίξει». Ωστόσο, «όταν ξεκινήσαμε το γύρισμα και στάθηκε μπροστά στην κάμερα, δεν μπορούσα να πιστέψω αυτό που έβλεπα. Μεταμορφώθηκε».

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ
Γιώργος Αρβανίτης. Μια ζωή στο φως
Εκδόσεις Πατάκη, 2024, σελ. 330, τιμή 19,99 ευρώ